

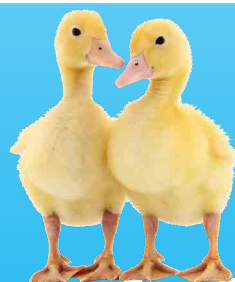
**WERELD
VOL WOORDEN**

INITIATIEF VAN KINDERPOSTZEGELS

THEMATISCHE AANPAK

DE THEMATISCHE AANPAK VOORBEELDLES

IN VOGELVLUCHT

THEMA

In vogelvlucht

Het thema *In vogelvlucht* gaat vanzelfsprekend over vogels: over kenmerken van vogels en over de leefomgeving van vogels. Je vertelt over vogels uit Nederland en vergelijkt ze met vogels uit andere landen, je categoriseert vogels én insecten, je bekijkt Nederland vanuit vogelperspectief, en je gaat samen met de leerlingen op zoek naar vogels rond de school. Maar niet alle vogels blijven in de buurt van school; waar vliegen ze dan heen? Samen met de leerlingen breng je de vogeltrek in beeld op de wereldkaart.

In vogelvlucht gaat niet alleen over vogels. Ook mensen maken tochten door de lucht. Waar trekken zij naartoe? Van Nederland naar Afrika, van de aarde naar de maan. De laatste week van het thema gaat het over de manier waarop mensen zich door de lucht verplaatsen. Zo komen al met al in dit thema verschillende zaakvakken aan bod: natuur (vogels en insecten), aardrijkskunde (de vogeltrek, verschillende leefomgevingen) en zelfs iets van techniek! (GPS)

Tip: we adviseren je om bij dit thema niet teveel te focussen op de namen van vogels. Het is voldoende als leerlingen enkele belangrijke vogelnamen kennen.

Woordmuur OVERZICHT WEEK 1

dag 1

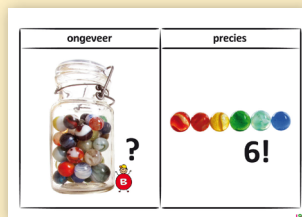
praatplaat p-lente-8

cluster g1-winter-28

cluster g1-lente-6

dag 2 toevoegen:

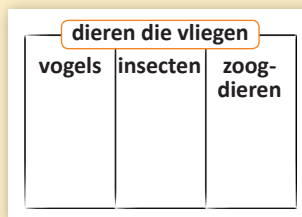
cluster g1-winter-13

praatplaat g1-lente-2

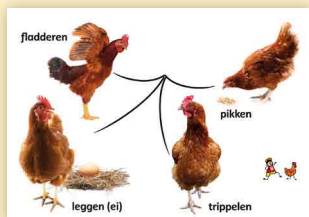

eigen cluster

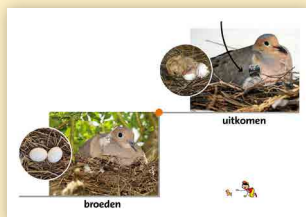

dag 3 toevoegen:

cluster g2-lente-21

cluster g3-lente-107

dag 4 toevoegen:

praatplaat g2-herfst-2

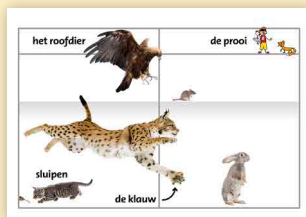

dag 5 toevoegen:

cluster p-herfst-2

cluster g3-winter-74

Woordaanbod

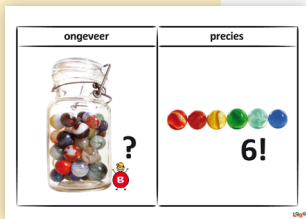
praatplaat p-lente-8

woorden aanhaken:

de staart • de veer

cluster g1-lente-6

cluster g1-winter-28

VOORBEREIDINGEN

- Print op een A3-vel pagina 1 van de pdf 'Ontdek de vogels rond je kampeerplek' van natuurterreinen.nl; zoek via google op titel. Hang de kaart aan de woordmuur, of boven de plek waar je op dag 2 je themahoek gaat inrichten.
- Zet de volgende filmpjes klaar op het digibord:
 - 'Vroege vogels - IJsvogel op z'n mooist' (1.04 min.); zoek op titel.
 - YouTube - 'Jagende Amerikaanse zeearend' (0.59 min.); zoek op titel.
- Leg het prentenboek 'Nederland' van Charlotte Dematons klaar (Rotterdam, Lemniscaat, 2017).
- Neem een vogelveer mee of print een plaatje van een veer. Schrijf het woord op een geeltje en plak het naast (het plaatje van) de veer op de woordmuur. Schrijf ook de staart op een geeltje en plak het bij praatplaat p-lente-8.
- Zorg voor vierkante vouwblaadjes voor de origami-vogeltjes; kies een moeilijkheidsgraad die past bij de leerlingen uit je groep. Ga naar origami.nl, klik op 'Kies een model' om een categorie en niveau te kiezen.
- Om **vogel-memory** te maken, kopieer je in kleur minimaal 4 keer **werkblad, 1 Vogel-memory**. Zorg voor lijm en karton om de plaatjes op te plakken.

Lesideeën

Start van het thema

Kijk uit het raam naar vogels in de lucht en loop - terwijl je fladderbewegingen maakt - naar de plaat 'Ontdek de vogels rond je kampeerplek'. Vertel dat jullie het gaan hebben over dieren in de lucht: **vogels!** Wijs vogels op de plaat aan en vraag de leerlingen welke vogel ze weleens hebben gezien. Waar? In Nederland of in hun land van herkomst?

- Vertel dat er overal in de wereld vogels zijn, maar dat niet overal dezelfde vogels leven. Dat heeft te maken met het weer (of het klimaat) waar vogels kunnen leven. Ook zien vogels er verschillend uit. Bekijk met de leerlingen het filmpje 'IJsvogels op z'n mooist' (een klein vogeltje). Vervolgens toon je het filmpje van een grote vogel: 'Jagende Amerikaanse zeearend'. Bespreek de filmpjes na:
 - De kleine vogel heet een ijsvogel. Wat eet de ijsvogel?
 - De grote vogel heet een Amerikaanse zeearend. Wat eet de zeearend?
 - Welke van de twee vogels vind je mooier?
 - Kunnen jullie raden waar een zeearend leeft? (Wijs op de wereldkaart Noord-Europa aan, daar woont de ijsvogel, en wijs Canada en Amerika aan voor de Amerikaanse zeearend.)
 - Bekijk een aantal bladzijden uit het prentenboek 'Nederland' en laat de leerlingen aanwijzen waar (in welke omgeving) ze vogels zien, bijvoorbeeld blz. 1-2 (zee); blz. 3-4 (duinen); blz. 15-16 (Veluwe).
- Conclusie: Overal zie je vogels!

LOGO-praatplaat aanbieden

- Label de woorden van praatplaat p-lente-8 en haak de woorden **de veer** (**veren**) en **de staart** aan.
- Stel vragen en wijs op de plaatjes. Na elke vraag geef je heterogene groepjes tijd om kort te overleggen. Geef aan dat ze dat in het Nederlands en in de eigen taal mogen doen, dat ze gebaren mogen gebruiken en plaatjes mogen aanwijzen. Koppel de vragen klassikaal terug. Voorbeeldvragen:
 - Hebben alle vogels een **snavel**? Wat doen vogels met hun snavel?
 - Hebben alle vogels **vleugels**? Wat doen ze met hun vleugels?
 - Hebben alle vogels **veren**? Waarom hebben vogels veren? En een **staart**?

LOGO-clusters aanbieden

Semantiseer de woorden van cluster g1-winter-28 en

Lesideeën (vervolg)

meteen daarna die van cluster **g1-lente-6**. Koppel de woorden aan het aantal vogels op de plaat 'Ontdek de vogels rond je kampeerplek'. Voorbeeldvragen:

- ⊙ **Hoeveel** vogels staan er ongeveer op de plaat?
- ⊙ Zullen we de vogels **tellen**?
- ⊙ Hoeveel vogels zijn het **precies**? Ah, **zoveel** vogels!
- ⊙ Hoeveel vogels zijn geel (of hebben gele veren)?
Tel de vogels met gele veren. Hoeveel gele vogels zijn het? Dus zoveel vogels zijn het!

Buiten vogels spotten

- Geef duo's de opdracht om buiten op zoek te gaan naar vogels en de vogels te tellen (pen en papier meegeven). Laat ze voor het naar buiten gaan eerst raden hoeveel vogels ze **ongeveer** denken te zien. Daarna tellen en turven ze de vogels die ze zien. Terug in de klas bespreken ze hoeveel vogels ze precies geteld hebben. Hebben ze ook vogels gezien die op de plaat staan?
- Laat de leerlingen raden hoeveel vogels de duo's ongeveer gezamenlijk hebben gezien. Tel daarna het aantal vogels precies na en zeg: 'zoveel zijn het er.'
- Tip: Neem een tablet mee naar buiten zodat elk duo een foto van een vogel kan maken. Bespreek bij het binnenkomen of het gelukt is om een foto te maken van een vogel. Laat de foto's zien op de tablets of op het digibord. Vertel hoe de vogel heet of zoek de naam van de vogel eventueel op internet op.

Differentiatie: 2 taalniveaus

Vouw samen met deze groep leerlingen origami-vogels. Kies een model en moeilijkheidsgraad dat past bij hun niveau. Laat de leerlingen de vogeltjes stap voor stap vouwen en praat tussendoor met ze over vogels die vliegen en vleugels, een snavel en een staart hebben.

- ⊙ Hoeveel vogels hebben jullie nu gevouwen?

Leerlingen maken zelfstandig in tweetallen een **vogel-memory (werkblad 1)**, zodat je meerdere memory-spellen hebt. In het vak onder het plaatje schrijven ze steeds het juiste woord.

Tip: Maak ook een spel zonder woorden: de gevorderde leerlingen kunnen het spel dan spelen door de woorden bij de plaatjes te noemen.

Afsluiting: origami-vogels en memory

- De origami-groep laat hun vogels zien. De anderen raden hoeveel vogeltjes deze groep ongeveer heeft

gemaakt. En precies?

- Alle leerlingen spelen in groepjes het door de gevorderde leerlingen gemaakte **vogel-memoryspel**.

OM EXTRA TE DOEN

TEL-ER

Als een groepje leerlingen de veren van vogels telt (zie onder 'LOGO-clusters aanbieden'), vraag dan aan ieder van hen: 'Hoeveel veren tel je?' De leerling antwoordt bijvoorbeeld: 'drie' (dus zonder 'er'). Reageer dan steevast met de zin: 'Ja, jij telt er drie'. Benadruk het bijwoord er (zie ZIS, pag. 132-135: Tel-er). Bij 'vogels spotten' en het maken van de origami-vogels doe je het op dezelfde manier.

- ⊙ 'Hoeveel snavels zie je? Hoeveel staarten zie je? Hoeveel vleugels zie je?'
- ⊙ 'Ja, ik zie ook zes snavels, staarten, vleugels. Ik zie er zes.' Laat op het digibord de afbeelding tel-er zien uit ZIS.
- Herhaal tel-er gedurende de hele week elke dag een paar minuten, bijvoorbeeld tijdens het eten:
 - ⊙ 'Hoeveel druiven heb je?'
 - ⊙ 'Ja, je hebt vijf druiven. Je hebt er vijf.'

Tel-er voor gevorderde leerlingen

Neem voor gevorderde leerlingen een tekst waarin tel-er voorkomt en kopieer deze (DBK, pag. 90) Omcirkel de tel-er en trek een pijl naar de verwijzing (het antecedent). Kopieer de kopie met de omcirkeling voor de leerlingen en laat ze in tweetallen om de beurt de zin met tel-er oplezen, en daarna de zin met de verwijzing voluit. Bijvoorbeeld: de zin In het nest lagen er drie, wordt: In het nest lagen drie eieren. Er verwijst naar eieren.

Bronnen: **De bovenkamer** (DBK) & **Zien is snappen** (ZIS).

DBK, p. 90: ook te vinden via bazalt.nl

Woordaanbod

cluster q1-winter-13

woord aanhaken:

klinken

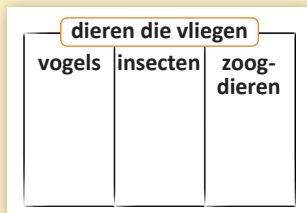
praatplaat q1-lente-2

woorden aanhaken:

de eend • piepen
het insect

eigen cluster

VOORBEREIDINGEN

- Zoek op Google Afbeeldingen enkele voorbeelden van insecten waar je duidelijk de zes pootjes op kunt tellen. Zoek ook plaatjes van enkele vogels waarop je de kenmerken van een vogel goed ziet (*snavel, vleugels, staart, veren*). Zet de plaatjes klaar op het digibord.
- Zet praatplaat **g1-lente-2** klaar op het digibord.
- Zet de website *vogelgeluid.nl* klaar op het digibord.

Vogels en insecten

Lesideeën

Start

- Vertel dat de leerlingen gisteren geleerd hebben dat alle vogels een staart, veren en een snavel hebben. Laat ze daarna naar praatplaat **g1-lente-2** kijken en tellen hoeveel vogels ze zien.
- Laat via **vogelgeluid.nl** de geluiden horen van drie vogels op de praatplaat: **de gans**, **de merel**, en **de mus**. Luister met de leerlingen naar het geluid van elk van de vogels.
- Welke vogel maakt het mooiste geluid?

LOGO-praatplaat en woord aanbieden

- Label eerst *de merel*, *de mus* en *de gans* van praatplaat **g1-lente-2** en haak **de eend** aan. Koppel aan deze vogels steeds de woorden *vliegen*, de *snavel*, de *staart* en *vleugels*.
- Zien de leerlingen op praatplaat **g1-lente-2** nog een beestje dat kan vliegen? Maar... het is geen vogel! Label **het lieveheersbeestje** en semantiseer het woord **het insect**. Zeg: 'Een lieveheersbeestje is een insect. Een insect is een klein beestje met zes pootjes. Een lieveheersbeestje is klein en heeft zes pootjes!'
- Label **de mier** en **de mug** en vertel dat dit ook insecten zijn. Ze zijn klein en hebben ook zes pootjes. Label daarna **de spin** en **de slak** en zeg: 'Dit zijn geen insecten. Ze zijn wel klein, maar de slak heeft geen pootjes, en de spin heeft er acht!'
- Vraag de leerlingen of er ook *insecten* staan op praatplaat **p-lente-8** (ja, *vlieg* en *vlinder*).

Alle vogels vliegen

- Label alle vogels nogmaals en laat de leerlingen de namen nazeggen. Vervolgens speel je ‘Alle vogels vliegen.’ Als je de goede naam noemt bij een vogel die je aanwijst, gaan de leerlingen staan en fladderen met hun armen. Noem je de verkeerde naam, dan blijven ze zitten.
- Label alle insecten en laat de leerlingen de woorden nazeggen. Speel een variatie van ‘Alle vogels vliegen’. Bij het noemen van de goede naam van het insect dat je aanwijst steken leerlingen zes vingers omhoog. Bij het noemen van een verkeerde naam doen ze niets.

Differentiatie: 3 taalniveaus

Deze activiteit duurt 20 minuten. Laat de woordkast 'Dieren die vliegen' zien en zeg dat de leerlingen straks een eigen woordkast gaan invullen. Laat nog enkele plaatjes van vogels en insecten op het digibord zien met de kenmerken goed zichtbaar. Deel de woordkast op A4-formaat uit; leerlingen vullen op hun eigen niveau de woordkast in.

Lesideeën (vervolg)

Help de leerlingen met het opschrijven of stempelen van de namen van enkele vogels en insecten in de juiste vakken van de woordkast, of doe er een paar voor. Laat de leerlingen een tekeningetje maken van een vogel met een staart, snavel en vleugels en laat ze ook een klein insect met zes pootjes tekenen.

Deze leerlingen vullen op hun blaadje in duo's de woordkast in met de insecten en vogels die op de praatplaten staan. Ook zij maken in de woordkast een tekeningetje van een vogel en een insect. Kennen ze ook vogels en insecten uit hun eigen land? Laat ze die tekenen. In hun moedertaal schrijven ze eventueel de namen erbij.

Formeer duo's van leerlingen uit verschillende landen. Elk tweetal zoekt op internet twee vogels en twee insecten die in hun eigen land voorkomen. Ze schrijven de namen van de dieren in de eigen taal op, met de naam van het land waar ze leven. Vervolgens zoeken ze de Nederlandse namen op in Google Translate en schrijven die erbij.

- Kunnen ze de vogels of insecten uit hun eigen land ook tekenen?

LOGO-cluster, -praatplaat en woorden aanbieden

- Semantiseer cluster **g1-winter-13** en haak het woord **klinken** aan. *Klinken* is hoe je iets hoort.
- Label meteen daarna op praatplaat **g1-lente-2 de hond** in combinatie met **blaffen**; **de poes** met **miauwen** en **spinnen**; en **de eend** (aanhaakwoord) met **kwaken**. Laat daarna een aantal geluiden horen en vraag hoe het **klinkt**. Hard? Zacht? Maakt het **lawaai**?
- Zeg dat de leerlingen nu van alle dieren van de plaat de naam gaan leren en label de overige, nog niet aangeboden dieren: **de egel**, **de haas**, **de muis** (**piepen** aanhaken) en **de mol**.

Vogelgeluiden

Zeg: Vogels maken verschillende geluiden. Hoor maar! Laat drie vogelgeluiden horen: de ijsvogel, de merel en de wilde eend. Herkennen de leerlingen **het geluid** van **de eend**? Bespreek voor elk van de vogels of het geluid hard of zacht klinkt, mooi of lelijk. Vinden de leerlingen dat (sommige) vogels herrie maken? Herhaal dat het geluid van een eend kwaken heet. Laat leerlingen met een grotere woordenschat omschrijven wat ze horen.

- Laat de drie vogelgeluiden nog een keer horen. In groepjes of duo's maken leerlingen een top-3: van veel lawaai naar weinig lawaai. Bespreek na. Hebben alle groepjes dezelfde top-3?

Afsluiting: de themahoek

- Richt samen met de leerlingen de themahoek 'Dieren in de lucht' in.
- Kijk naar de origami-vogels en vraag hoeveel vogels het precies zijn. Tel na. Wie hadden het precies geraden? En wie ongeveer?
- Bespreek de ingevulde woordkasten van de leerlingen. Wijs bij vogels en insecten uit de landen van herkomst steeds op de wereldkaart. Vul in overleg de grote woordkast in (A3) en hang deze op de woordmuur. Herhaal de kenmerken van vogels en insecten.
- Laat de boeken over vogels en insecten zien. Laat de leerlingen ze een mooi plaatsje geven.
- Geef aan dat de leerlingen tijdens dit thema ook opdrachten in de themahoek gaan doen.

OM TE LEZEN

PRENTENBOEKEN

Het rode kippetje, Max Velthuis (Leopold, 2017)

Kuikentje vier, Lida Dijkstra (Afûk, 2017)

Snip, Claudia Lagerman (Hoogland & van Klaveren, 2012)

Johannes de Parkiet, Mark Haayema & Medy Oberendorff (Rubinstein Publishing bv, 2018)

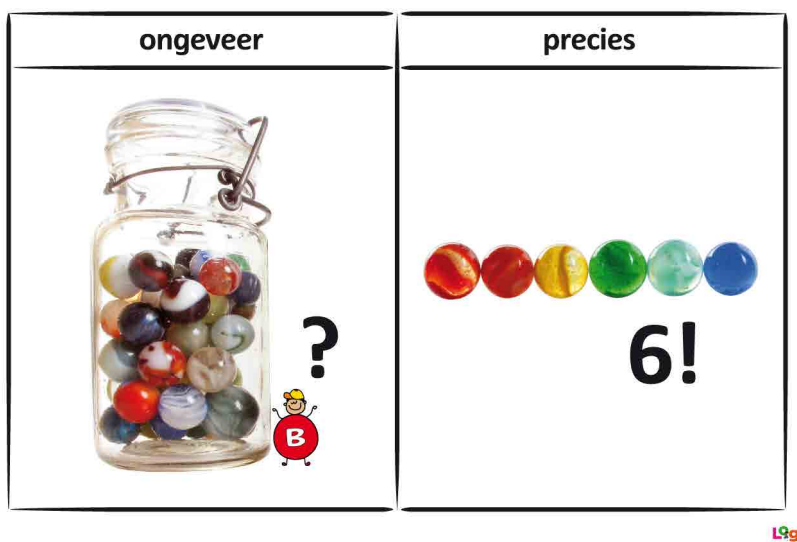
Het eenzame vuurvliegje, Eric Carle (Gottmer, 1997)

Een haan gaat op wereldreis, Eric Carle (Gottmer, 2010)

Over de kleine mol die wil weten wie op zijn kop heeft gepoept, Werner Holzwarth & Wolf Erlbruch (Vries-Brouwers, 2009)

ongeveer - precies

uitbreiden

uitleggen

ongeveer = bijna goed, niet helemaal

precies = helemaal goed

uitbeelden

Een grote bak knikkers, een leeg bakje van kleiner formaat.

Twee kinderen die ongeveer even groot zijn.

voorbewerken en semantiseren

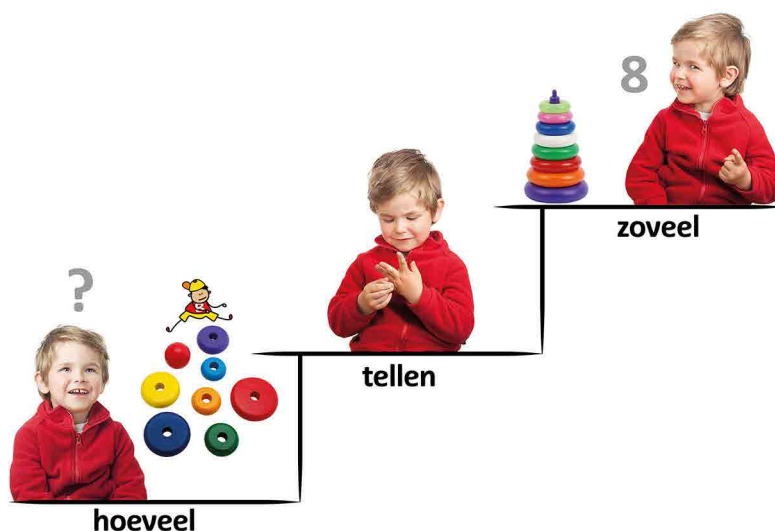
LEERKRACHT

Je zit voor de klas met de grote bak knikkers en het kleine bakje voor je op een tafeltje. Hier heb ik een bak met allemaal knikkers. Ik pak een handje knikkers uit de bak (pak ongeveer tien knikkers). Hoeveel knikkers zouden dit zijn? Kijk vragend. Hm... ik denk (aandachtig kijken) ongeveer tien. Even kijken of ik het goed heb. Tel de knikkers één voor één hardop en leg ze steeds in het kleine bakje. Eén, twee, ... acht. Ah, het zijn precies acht knikkers. Ik dacht dat ik tien knikkers had gepakt. Dat was ongeveer. Dat was bijna goed, maar niet helemaal. Het zijn precies acht knikkers. Ik ga het nog een keer doen. Gooi de knikkers uit het kleine bakje weer in de grote bak. Pak nu drie knikkers en kijk er weer aandachtig naar. Even kijken hoor... dit is makkelijk. Ik zie dat dit precies drie knikkers zijn. Kijk nog een keer. Ja, dit zijn precies drie knikkers. Eén (knikker omhoog houden en in het bakje doen), twee (idem), drie (idem). Het zijn precies drie knikkers. Ik had het in één keer goed. Ongeveer is dus bijna goed, en precies is helemaal goed.

Ik denk dat Mara en Ergün **ongeveer** even groot zijn. Ga eens staan, Mara en Ergün. *Knijp je ogen een beetje dicht en doe alsof je de lengte schat.* Ja, jullie zijn **ongeveer** even groot, bijna even groot. Maar nu gaan we **precies** kijken. Gaan maar met je rug tegen elkaar staan. Dan zien we of jullie **precies** even groot zijn. *(als de kinderen rug aan rug staan).* Nee, jullie zijn niet **precies** even groot. Ergün is een heel klein ietsepietsie groter. *(de kinderen weer een eindje uit elkaar zetten)* Jullie zijn **ongeveer** even groot.

tellen - hoeveel - zoveel (1 t/m 10)

uitbreiden

uitleggen

tellen = kijken hoeveel er van iets is, bijvoorbeeld je knikkers tellen

hoeveel = je wilt weten hoeveel knikkers je hebt, zijn het er 1, 2, 3 of nog meer?

zoveel = na het tellen weet je: ik heb zoveel knikkers

uitbeelden

Een grote pot met knikkers (kralen of potloden kan ook).

voorbewerken en semantiseren

LEERKRACHT

Tjonge jonge, moet je eens kijken. Ik heb een pot vol knikkers meegenomen. Ik zou wel eens willen weten **hoeveel** knikkers het zijn.

Om te weten **hoeveel** knikkers er in de pot zitten, moet ik ze **tellen**. Het zijn heel veel knikkers. Alleen als ik ze ga **tellen**, weet ik **hoeveel** het er zijn. Ik ga de knikkers **tellen**. Kijk zo: (*de knikkers een voor een tellen en apart leggen*) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Dit zijn tien knikkers en die leg ik bij elkaar. Nu weet ik **hoeveel** knikkers dit zijn, het zijn er tien. Ik heb ze **geteld**, het zijn tien knikkers. Maar er zitten nog veel meer knikkers in de pot, dus ik moet nog even doorgaan met **tellen**. Ik maak nog een groepje van tien (*doen*): 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Zo, ik heb weer tot tien **geteld**. Dit zijn weer tien knikkers bij elkaar; **zoveel** knikkers zijn het dus. *Tel zo door tot de knikkers op zijn*. Kijk, de pot is leeg, er zit niet één knikker meer in. Ik heb ze

allemaal **geteld**. Nu weet ik **hoeveel** knikkers ik heb. *Tel de groepjes knikkers*. Ik heb vijf groepjes van tien knikkers; dat zijn vijftig knikkers. Dus **zoveel** knikkers zijn het samen.

Als je wilt weten **hoeveel** knikkers je hebt, moet je ze dus **tellen**. Dan weet je **hoeveel** knikkers het zijn. Dan weet je: vijftig knikkers heb ik; **zoveel** knikkers heb ik dus! *Na het tellen van de knikkers, doe je hetzelfde met de ringen op de plaat*.

het geluid - stil - het lawaai/de herrie - (klinken)

uitbreiden

uitleggen

het geluid = iets wat je kunt horen

stil = met weinig of geen geluid

het lawaai/de herrie = hard en vervelend geluid

uitbeelden

Twee pannendecksels, een radio.

Een watje, twee ballonnen.

Een scheidsrechtersfluitje en andere voorwerpen waarmee je lawaai kunt maken; sloffen en andere voorwerpen die (haast) geen geluid maken (voor 'Toepassen').

voorbewerken en semantiseren

LEERKRACHT

Je pakt de deksels en slaat ze tegen elkaar aan, goed hard. Oei, wat maak ik veel **lawaai** zeg! Het **geluid** is heel erg hard (*nog een keer doen*). Het is een vervelend **geluid**. Tjonge, wat een **herrie**. Ik vind het niet leuk om dit **geluid** te horen (*de deksels nogmaals tegen elkaar slaan*). Het is te veel **lawaai** voor mij, het **geluid** is veel te hard.

Weet je wat, ik zet de radio aan, dat is gezellig. Dan horen we een mooi **geluid**. *Draai de volumeknop te ver open.* Oh, het is helemaal niet mooi om te horen. Dit **geluid** is hard zeg. Wat een **lawaai** komt er uit de radio, wat een **herrie**! Ik vind dit **geluid** vervelend. Ik houd niet van **lawaai**. Het is veel te hard. Ik zet de radio zacht. Hè, hè, nu is er geen **lawaai** meer, geen **herrie**.

Nu laat ik jullie nog iets anders horen. Eerst even de radio helemaal uitdoen (*doen*). Ik laat zo meteen dit

watje op de grond vallen. Luister goed. *Pak het watje en laat op de tafel het vallen.* Hé, het is helemaal **stil**, ik hoor helemaal geen **geluid**. Het watje valt **stil** op de tafel, zonder **geluid**. En een ballon? Zou het ook **stil** zijn als ik de ballon laat vallen? *Pak de ballon en laat hem vallen.* Nou, de ballon is bijna helemaal **stil**. Ik hoor hem een heel klein beetje. Nu laat ik de twee ballonnen tegen elkaar botsen. Ik ben benieuwd of we dan **lawaai** horen. Misschien is het een hard **geluid** (*ballonnen tegen elkaar aanslaan*) Nee, het is geen **lawaai**. Ik hoor een zacht **geluid**. Het klinkt niet hard. Het is bijna **stil**.